

**REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH
W TORUNIU**

**PROGRAM EDUKACJI LEŚNEJ SPOŁECZEŃSTWA
W NADLEŚNICTWIE TORUŃ
NA LATA 2023-2032**

Akceptuję:

NADLEŚNICZY

Bogusław Kaszyński

**Nadleśniczy
Nadleśnictwa Toruń**

Zatwierdzam:

p.o. Dyrektora Regionalnej Dyrekcji
Lasów Państwowych w Toruniu

Jarosław Molendowski

**Dyrektor
Regionalnej Dyrekcji
Lasów Państwowych w Toruniu**

**Opinia na temat
„Programu edukacji leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwie Toruń
na lata 2023-2032”**

Przedłożony do zatwierdzenia dokument pt. „Program edukacji leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwie Toruń na lata 2023-2032” został opracowany w Nadleśnictwie Toruń przy udziale (społeczno-leśnej) Komisji Programu powołanej przez nadleśniczego, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie wytycznymi, zawartymi w Zarządzeniu nr 57 Dyrektora Generalnego LP z 9 maja 2003 roku.

W Programie wymieniono podstawowe cele działalności edukacyjnej Lasów Państwowych (zawarte w ww. Zarządzeniu nr 57 DGLP z 2003), a mianowicie :

- 1) upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy o środowisku leśnym i zrównoważonej gospodarce leśnej,
- 2) podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie racjonalnego i odpowiedzialnego korzystania z wszystkich funkcji lasu,
- 3) budowanie zaufania społecznego dla działalności zawodowej leśników.

Nadleśnictwo Toruń prowadzi działalność edukacyjną skierowaną przede wszystkim do społeczeństwa, zamieszkującego obszar w granicach zasięgu administracyjnego jednostki, głównie z: Torunia, Dąbrowy Chełmińskiej, Ostromecka, Złejwsi Wielkiej. Łączna, średnioroczna frekwencja w różnych formach edukacji oscyluje w granicach 7 - 8 tys. osób. Z uwagi na sytuację epidemiczną spowodowaną pandemią wirusa COVID-19, w latach 2020-2021 realizacja przedsięwzięć edukacyjnych była w dużym stopniu ograniczona. Działalność edukacyjną nadleśnictwa prowadzi i koordynuje pracownik – Specjalista Służby Leśnej ds. edukacji. W działania te, adekwatnie do potrzeb, angażuje się większość pracowników Służby Leśnej nadleśnictwa (głównie inżynierowie nadzoru, leśniczowie i podleśniczowie). Całość zagadnień koordynuje Zastępca Nadleśniczego.

Nadleśnictwo jest inicjatorem i współuczestniczy w lokalnych wydarzeniach edukacyjnych (konkursach, festynach, akcjach), jak również współpracuje z różnymi podmiotami na niwie szeroko rozumianej edukacji ekologicznej społeczeństwa.

W działalności edukacyjnej wykorzystywane są różne obiekty, w tym m.in.: Punkt edukacji przyrodniczo-leśnej w Leśnictwie Olek, Leśna ścieżka edukacyjna „Lasy Wałdowskie” oraz Szkółka Zespołona w Janowie.

Przedłożony „Program edukacji leśnej w Nadleśnictwie Toruń na lata 2023-2032” – pod względem merytorycznym i formalnym – opiniuję pozytywnie. Program uwzględnia w szerokim zakresie realną sytuację kadrową, ekonomiczną i społeczną nadleśnictwa oraz wynikające stąd potrzeby budowania i utrzymywania dobrych relacji ze społeczeństwem, jak również planowania i prowadzenia działań profilaktycznych o znaczeniu informacyjnym, edukacyjnym i wychowawczym.

Specjalista SL
ds. edukacji przyrodniczo-leśnej
RDLP w Toruniu
Weronika Wróblewska

Toruń, 23 grudnia 2022 r.

p.o. Dyrektora Regionalnej Dyrekcji
Lasów Państwowych w Toruniu
Jarosław Molendowski

Spis treści:

- I. Wprowadzenie. Podstawy prawne programu edukacji.
- II. Podsumowanie działalności edukacyjnej w latach 2013-2022.
- III. Protokół z posiedzenia komisji edukacji leśnej Nadleśnictwa Toruń.
- IV. Charakterystyka naturalnych walorów edukacyjnych nadleśnictwa.
- V. Obiekty edukacji leśnej nadleśnictwa.
- VI. Obiekty edukacji przyrodniczej innych podmiotów znajdujące się na terenie nadleśnictwa.
- VII. Partnerzy w edukacji leśnej społeczeństwa.
- VIII. Odbiorcy oferty edukacyjnej nadleśnictwa.
- IX. Formy edukacji ekologicznej.
- X. Rozwój bazy edukacyjnej w latach 2023-2032.
- XI. Przewidywane źródła finansowania.
- XII. Wydawnictwa edukacyjne o nadleśnictwie.

I. Wprowadzenie. Podstawy prawne programu edukacji.

Program edukacji leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwie Toruń sporządza się na podstawie Zarządzenia nr 57 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 9 maja 2003 roku.

Edukacja leśna społeczeństwa jest zadaniem Lasów Państwowych wynikającym z założeń „Polityki Leśnej Państwa” (1997 r.) i przyjętych „Kierunków rozwoju edukacji leśnej społeczeństwa w Lasach Państwowych” (2003r.).

Stała i powszechna edukacja leśna ma na celu:

1. Upowszechnienie w społeczeństwie wiedzy o środowisku leśnym oraz wielofunkcyjnej i zrównoważonej gospodarce leśnej,
2. Podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie racjonalnego i odpowiedzialnego korzystania z wszystkich funkcji lasu,
3. Budowanie zaufania społecznego dla działalności zawodowej leśników.

Cele edukacji leśnej realizowane zostaną w oparciu o następujące treści:

1. Budowa i funkcjonowanie ekosystemów leśnych,
2. Produkcyjne i pozaprodukcyjne znaczenie lasów,
3. Zagrożenie i ochrona lasów,
4. Ochrona przyrody,
5. Rola leśnika w gospodarowaniu zasobami przyrody.

W odniesieniu do ww. dokumentów, celów prowadzenia edukacji leśnej i przekazywanych treści, „Program edukacji leśnej społeczeństwa na lata 2023-2032” jest aktem wykonawczym wprowadzającym do praktyki zawodowej pracowników Służby Leśnej Nadleśnictwa Toruń planowane działania edukacyjne.

II. Podsumowanie działalności edukacyjnej w latach 2013-2022.

Edukacja przyrodniczo-leśna prowadzona była zgodnie z ustaleniami „Programu edukacji leśnej społeczeństwa na lata 2013-2022”, zatwierdzonego przez Dyrektora RDLP w Toruniu.

Realizowane cele edukacji to upowszechnienie w społeczeństwie wiedzy o środowisku leśnym oraz wielofunkcyjnej i zrównoważonej gospodarce leśnej, podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie racjonalnego i odpowiedzialnego korzystania ze wszystkich funkcji lasu oraz budowanie zaufania społecznego dla działalności zawodowej leśników.

Prowadzona w nadleśnictwie edukacja była kierowana do dzieci przedszkolnych, dzieci i młodzieży szkół podstawowych, średnich, studentów, harcerzy oraz osób dorosłych w tym studentów III wieku.

Realizowane formy edukacji:

1. Wycieczki i spotkania w miejscach edukacji przyrodniczo-leśnej na terenie nadleśnictwa.
2. Pogadanki w szkołach i przedszkolach.
3. Organizacja i współorganizacja imprez sportowych odbywających się w lesie.
4. Udział w imprezach typu festyny, dożynki, święta miejscowości, gdzie nadleśnictwo wystawia stoisko edukacyjno- promocyjne.
5. Wykorzystanie mediów społecznościowych w celu edukowania społeczeństwa.

Wykorzystywane obiekty nadleśnictwa przeznaczone do edukacji leśnej:

1. Punkt edukacji przyrodniczo-leśnej w Leśnictwie Olek.
2. Szkołka Zespólna w Janowie - wyposażona w wiatę i tablice edukacyjne.
3. Leśna ścieżka przyrodniczo-leśna w Leśnictwie Wałdowo.
4. Teren leśniczówki Gutowo, polana przy leśniczówce Wrzosey.
5. Inne miejsca w zależności od potrzeby tereny leśne, np. rezerwat Las Piwnicki, teren wokół Stawów Przysieckich, miejsca pamięci narodowej - licznie znajdujące się na terenie nadleśnictwa.

Największe i najważniejsze projekty realizowane w minionym okresie:

1. „Posadź drzewo dla przyszłych pokoleń”- akcja prowadzona we współpracy ze Stowarzyszeniem Tilia.
2. „Śniadanie na trawie”- akcja prowadzona w różnych lokalizacjach Torunia razem z Radiem Gra.
3. „Toruń na rowery”- akcja prowadzona ze Stowarzyszeniem GoSport, polegająca na wycieczce rowerowej z Torunia w różne zakątki nadleśnictwa po leśnych drogach.
4. „Choinka dla wampirka”- akcja polegająca na zachęceniu ludzi do oddawania krwi w zamian za choinkę we współpracy z RCKiK Bydgoszcz - od ostatniego roku jest to akcja ogólnopolska.

5. „Choinkobranie”- akcja łącząca wycieczkę do lasu w poszukiwaniu choinki z ogniskiem i edukacją leśną.
6. „Duathlon Ostromecki”- zawody sportowe organizowane z LKS Ostromecko, które odbywają się na terenie lasów nadleśnictwa, połączone z edukacją leśną.
7. „Ultra Nordic Walking World Record”- impreza polegająca na aktywności na świeżym powietrzu w lesie dla amatorów, biciu rekordu świata przez profesjonalistów w dyscyplinie Nordic Walking, oraz edukacji leśnej na świeżym powietrzu.

Pozostałe akcje o zasięgu krajowym i wojewódzkim, w których Nadleśnictwo Toruń aktywnie uczestniczy:

1. „Dzień Ziemi”
2. „SadziMy”
3. „Sprzątanie świata”
4. „Spacer z leśnikiem”
5. „Zabierz5ZLasu”
6. „NiepodległaDoHymnu”
7. „Łąki kwietne”
8. „Bella Skyway Festiwal”
9. „Światowy Dzień Ochrony Przyrody”
10. „Treningi siatkarskie w lesie”

W edukację przyrodniczo-leśną zaangażowani są pracownicy Służby Leśnej, głównie spec. SL ds. edukacji, inżynierowie nadzoru, leśniczowie i podleśniczowie. Całość zagadnień koordynuje zastępca nadleśniczego.

Źródła finansowania:

1. Środki własne nadleśnictwa
2. Środki pozyskane z CILP – w 2022 roku uzyskano kwotę 20,6 tys. zł.

Protokół z I zebrania Komisji w sprawie określenia Programu Edukacji Leśnej Społeczeństwa w Nadleśnictwie Toruń na lata 2023-2032.

Komisja zebrała się w dniu 27.06.2022 w siedzibie Nadleśnictwa Toruń, brali w niej udział pracownicy Nadleśnictwa Toruń oraz zaproszeni goście (wg załączonej listy obecności).

Przebieg spotkania:

- Zebranie zaczęło się o godzinie 10:00 od powitania wszystkich przybyłych przez Pana Nadleśniczego Bogusława Kashynę i nakreśleniu planu spotkania. Następnie Nadleśniczy przedstawił prezentację na temat historii i obecnej sytuacji w Nadleśnictwie Toruń z zaznaczeniem edukacji przyrodniczo-leśnej.
- Omówiono sprawę 100lecia rezerwatu Las Piwnicki i potrzebę jej podkreślenia przez organizację uroczystej ... przy współpracy z UMK.
- Nadleśniczy zwrócił uwagę na problem z zapewnieniem bezpieczeństwa turystom i osobom przebywającym w lesie np. podczas edukacji, przy jednoczesnym wypełnieniu wszelkich obostrzeń związanych z zasadami prowadzenia gospodarki leśnej.
- Hubert Grabara zwrócił uwagę na potrzebę zmiany postrzegania Leśników i LP, przez odpowiednie prowadzenie edukacji społeczeństwa.
- Pani Magdalena Olszówka zwróciła się z prośbą o możliwość zorganizowania wspólnych spotkań- szkoleń z lokalnym gronem pedagogicznym w celu przekazania informacji na temat gospodarki leśnej i oferty edukacyjnej nadleśnictwa.
- Pani Monika Krauze zwróciła uwagę na problem zrozumienia przez społeczeństwo funkcji produkcyjnych lasu.
- Pani Magdalena Olszówka zwróciła uwagę na potrzebę większej ilości spotkań z leśnikami w lesie, gdzie najlepiej można wytłumaczyć gospodarkę leśną oraz procesy zachodzące w lesie.
- Pani Monika Krauze zwróciła uwagę na zwiększoną w ostatnich latach ciekawość i wiedzę młodzieży na temat zmian klimatu i gospodarki leśnej.
- Pani Magdalena Olszówka podkreśliła konieczność przekazania dyrekcjom lokalnych szkół informacji na temat dostępnej bazy edukacyjnej i możliwości prowadzenia zajęć edukacyjnych przez leśników, gdyż nie każdy nauczyciel jest świadom tych możliwości.
- Hubert Grabara zwrócił uwagę na trudności z wypełnieniem wszystkich zadań edukacyjnych i promocyjnych przy obecnym poziomie zatrudnienia- braki kadrowe oraz ilość akcji i innych obowiązków.
- Pani Honorata Galczewska zwróciła uwagę na potrzebę na informowanie leśników o brakach w edukacji, które można by uzupełnić.
- Pan Bogusław Kashyna zaproponował współpracę ze Stowarzyszeniem Tilia – wspólne opracowanie ulotek, tablic i prezentacji.

- Pan Ryszard Wiesiołek prosił o przygotowanie na następne posiedzenie przez członków komisji propozycji, które zostaną omówione i ewentualnie zawarte w Programie Edukacji Leśnej Społeczeństwa w Nadleśnictwie Toruń na lata 2023-2032.
- Komisja ustaliła termin następnego posiedzenia na dzień 21.07.2022 na godz. 10:00 w siedzibie Nadleśnictwa Toruń

Protokołował:

Specjalista Służby Leśnej
ds. edukacji, komunikacji,
ochrony przyrody i p.poż.

Hubert Grabara

IV. Charakterystyka naturalnych walorów edukacyjnych Nadleśnictwa Toruń.

Nadleśnictwo obejmuje swoim zasięgiem duże kompleksy lasów położonych na północ od Torunia, wzdłuż Wisły, aż do granic Bydgoszczy. Lasy są dość mocno zróżnicowane pod względem żyzności występujących siedlisk jak i bogactwa gatunkowego drzewostanów.

Dominującymi siedliskowymi typami lasu są Bśw, BMśw i LMśw. Resztę stanowią wszystkie pozostałe siedliska występujące na obszarach niżowych, począwszy od boru suchego po olsy jesionowe i lasy łąkowe. Głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna zajmująca 85% powierzchni leśnej, następnie dąb, brzoza, olcha, topola, buk.

Różnorodność walorów przyrodniczych nadleśnictwa pozwala na atrakcyjne zaprezentowanie prowadzenia przez leśników zrównoważonej gospodarki leśnej i pokazania wszystkich funkcji lasu.

Na terenie nadleśnictwa istnieje również szereg obiektów i obszarów podlegających ochronie prawnej, a wśród nich rezerwat przyrody, park krajobrazowy, obszar chronionego krajobrazu, obszary natura 2000, pomniki przyrody i użytki ekologiczne.

Położenie nadleśnictwa w zasięgu dużych aglomeracji miejskich powoduje, że lasy są narażone na nieustanne zaśmiecanie i pożary co jest zasadniczym argumentem do prowadzenia, w sposób ciągły konsekwentny i merytoryczny edukacji leśnej.

V. Obiekty edukacji leśnej nadleśnictwa.

1. Punkt edukacji przyrodniczo-leśnej w leśnictwie Olek – obiekt wyposażony w zaplecze sanitarne, miejsce ogniskowe, tablice oraz gry i zabawy o tematyce przyrodniczo-leśnej.
2. Szkołka Janowo - obiekt wyposażony w wiatę, tablice o tematyce przyrodniczo-leśnej oraz plac zabaw.
3. Leśna ścieżka edukacyjna „Lasy Wałdowskie”- wyposażona w tablice o tematyce związanej z elementami charakterystycznymi dla danego obiektu.
4. Polana przy leśniczówce „Leśnictwa Wrzosa”.
5. Inne tereny leśne, np. rezerwat „Las Piwnicki”, teren wokół Stawów Przysieckich.

VI. Obiekty edukacji przyrodniczej innych podmiotów znajdujące się na terenie nadleśnictwa.

1. Ścieżka edukacyjna na trasie Bielany - Barbarka - Przysiek - Bydgoskie Przedmieście, posiadająca 11 przystanków, z czego 4 przystanki dotyczą terenów leśnych.
2. Obiekty Szkoły Leśnej na Barbarce.

VII. Partnerzy w edukacji leśnej społeczeństwa.

1. Lokalne szkoły podstawowe, szkoły średnie i wyższe.
2. Toruńskie Stowarzyszenie Ekologiczne „Tilia” i Szkoła Leśna na Barbarce.
3. Lokalne samorządy.
4. Lokalne przedszkola.
5. Stowarzyszenia działające na terenie Nadleśnictwa Toruń.
6. Drużyny harcerskie.
7. Miejski Ośrodek Edukacji Ekologicznej przy MPO w Toruniu.
8. Polski Związek Łowiecki.
9. Media: Radio, prasa, telewizja.

VIII. Odbiorcy oferty edukacyjnej nadleśnictwa.

1. Dzieci i młodzież szkół podstawowych i szkół średnich.
2. Dzieci i młodzież wypoczywająca na terenie nadleśnictwa w czasie wakacji.
3. Studenci UMK w Toruniu.
4. Studenci „trzeciego wieku”.
5. Dzieci przedszkolne.
6. Dorośli i turyści indywidualni.
7. Internauci i użytkownicy mediów społecznościowych.

Cele edukacji leśnej w nadleśnictwie:

1. Upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy o środowisku leśnym oraz podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie racjonalnego gospodarowania lasami.
2. Budowanie zaufania społecznego dla działalności zawodowej leśników.
3. Tłumaczenie społeczeństwu tego co robimy w lesie, dlaczego, oraz wszelkich zależności.

Przekazywane treści:

1. Budowa i funkcjonowanie ekosystemów leśnych.
2. Produkcyjne i pozaprodukcyjne znaczenie lasów.
4. Zagrożenia i ochrona lasów.
5. Ochrona przyrody.
6. Rola leśnika w gospodarowaniu zasobami przyrody.

IX. Formy edukacji ekologicznej.

1. Pogadanki w szkołach i przedszkolach.
 2. Wycieczki do lasu z chętnymi grupami.
 3. Media społecznościowe.
 3. Wałdowo, na terenie Szkółki Zespolonej w Janowie oraz w Punkcie edukacji przyrodniczo-leśnej w Leśnictwie Olek.
 4. Imprezy okolicznościowe.
 5. Narady i szkolenia z nauczycielami w celu opracowania wspólnej polityki edukacyjnej w gminach, oraz omówieniu możliwości i kierunku rozwoju edukacji leśnej.
 6. Sprzątanie Świata.
 7. Kontynuacja imprez organizowanych ze Szkołą Leśną na Barbarce (Posadź drzewo dla przyszłych pokoleń, rajdy rowerowe, Barbarki sprzątanie na wiosny powitanie, SprzątaMY, SadziMY i inne).
- Dokarmianie ptaków - dostarczanie dla szkół karmy dla ptaków.
Ochrona lasów przed pożarami - dostarczanie do szkół materiałów i wydawnictw o tematyce przeciwpożarowej.

Udostępnianie terenów leśnych organizatorom corocznych biegów na orientację, biegów przełajowych, imprez Nordic-Walking oraz maratonu rowerowego.

X. Rozwój bazy edukacyjnej.

1. Rozbudowa i modernizacja wiaty w Punkcie edukacji przyrodniczo-leśnej w Leśnictwie Olek.
2. Kontynuacja wyposażania Punktu edukacji przyrodniczo-leśnej w Leśnictwie Olek.
3. Wyposażenie wiaty w Szkółce Zespołonej Janowo w pomoce edukacyjne - wyjście naprzeciw mieszkańcom Fordonu oraz gminy Dąbrowa Chełmińska, Unisław, Zławieś Wielka.
4. Wydanie folderów o tematyce przyrodniczo-leśnej.
5. Modernizacja leśnej ścieżki edukacyjnej „Lasy Wałdowskie”.

XI. Przewidywane źródła finansowania.

1. Środki własne, w zależności od możliwości finansowych nadleśnictwa.
2. Środki WFOSiGW w Toruniu.
3. Środki Budżetu Państwa oraz Funduszu Leśnego w zależności od możliwości.

XII. Wydawnictwa edukacyjne o nadleśnictwie. Wydawnictwa własne.

1. Nadleśnictwo Toruń. – Ryszard Wiesiołek 2019.
2. Mapa turystyczna Nadleśnictwa Toruń. Ryszard Wiesiołek 2015.

Program opracował:
Hubert Grabara